

Bemærkninger til lovforslaget

1. Baggrunden for forslaget

Det ligger regeringen stærkt på sinde, at det samlede uddannelsessystem i højere grad uddanner i og om demokratiets virkemåde. En bæredygtig demokratisk udvikling er ikke nogen selvfølge - derfor må den kommende generation blandt andet igennem sit samlede skole- og uddannelsesforløb også i praksis stifte bekendtskab med demokratiet som værdigrundlag for vort samfunds opbygning. Med denne lov indskrives det som en central målsætning på alle niveauer, at anvendt demokrati skal indgå som en væsentlig faktor i al uddannelse i Danmark ved indgangen til det nye årtusind.

Ud over de konkrete ændringer, som denne lov vil resultere i, vil en samlet demokratilov være et tydelig signal til landets mange tusinde lærere og undervisere om, at Folketinget og regeringen lægger den allerstørste vægt på, at demokratiet som bærende værdi fremmes i alle sammenhænge, hvor det er muligt.

Forslag om at styrke det repræsentative demokrati i uddannelsessystemet bygger på undervisningsministerens redegørelse til Folketinget i Folketingssamlingen 1997/98 om »Det repræsentative demokrati i uddannelsessystemet« (R5). Redegørelsen blev forhandlet i Folketinget den 14. januar 1998, jf. Folketingstidende nr. 1453 spalte 2727 til 2746.

Redegørelsen indeholder en række forslag til fælles demokratiske grundregler med den målsætning, at de foreslåede grundregler er gennemført i hele det offentlige uddannelsessystem i løbet af 2000. Redegørelsens forslag foreslås implementeret dels på lovniveau, dels gennem udarbejdelse af opfølgende administrative forskrifter.

Lovforslaget er samtidig en opfølgning på regeringens ungdomspolitiske udspil fra august 1997, hvor hovedsynspunktet var: »At give unge medindflydelse på og medansvar for anliggender, der vedrører dem, er en måde, hvorpå unge gøres fortrolige med demokratiske værdier. Hvis unge er vokset op og har uddannet sig, hvor demokrati og medbestemmelse er en del af dagligdagen, er der også gode muligheder for, at de tager denne livsform med sig videre i tilværelsen«.

Demokrati som samfundsform er ikke en umistelig rettighed for et folk eller en nation, tværtimod. En demokratisk styreform skal til stadighed villes - ikke bare af politikerne, men af hele befolkningen. Demokratibegrebet og dets indhold må derfor løbende diskuteres og udvikles i takt med ændringer i samfundet i øvrigt: Dette har vi også gjort i Danmark siden den første spæde indførelse af den demokratiske styreform med juni-grundloven af 1849. Videreudviklingen af demokratiet siden da synes selvfølgelig - demokratiopfattelsen fra 1849 er i dag hverken acceptabel eller tilstrækkelig.

Grundloven fra 1953 er som bekendt den formelle forfatningsmæssige ramme om demokratiet som styreform i Danmark i dag; men inden for denne ramme har det danske samfund fortsat udviklet sin opfattelse af demokrati som samfundsorden, både i et nationalt aspekt og i internationale sammenhænge. Grundloven rummer de centrale bestemmelser om befolkningens demokratiske rettigheder. Grundloven sikrer rammerne om folkestyret.

Den stadige debat om og udvikling af demokratibegrebet er omdrejningspunktet for bevarelse af et reelt folkestyre. Det er i dagligdagen, at demokratiet skal virke og udfolde sig, og det kræver andet og mere end de grundlovssikrede rettigheder. Erfaringerne op gennem dette århundrede både herhjemme og i udlandet har vist og viser fortsat, hvor nødvendigt det er, at befolkningen til stadighed er sig bevidst, hvad det vil sige at leve i et demokrati, og hvad det på den anden side kan indebære, hvis demokratiet går i stå, indskrænkes eller helt ophører.

Det er en udfordring for folkestyret i dag, at det politiske engagement er ændret fra traditionel deltagelse i fællesskabets anliggender i de almindelige demokratiske organisationer til øget engagement i det nære og i enkeltsager. Det stiller nye krav til det politiske system og til udvikling af vor demokratiske kultur. Her kan uddannelsessystemet og dets mangfoldighed af institutioner være med til at sikre den almindelige forståelse for demokratiets virkemåde, herunder ikke